

ORGANİK BAĞLAR

Ne duyu, ne görü, sade yıldızlar None sense nor sight only the stars now.

Bütün müyüm, parça mıyım, kim bilir? Am I whole or a fragment, who knows?

Yitmiş gitmişim güneşlerle yüklü Loaded with suns I am lost and gone;

Yiten güneş değil, toprak değildir. Neither the earth is lost nor the sun.

Passage of "Odysseus Bound" (M.Cevdet Anday, 1963)

Pek çok seramik sanatçısı için kil, *earth*ün metaforik bir biçimidir. Var olagelmiş, üreyen ve üreten, taşınan ve parçalanan ve sürekli bir dönüşüm içinde var olmaya devam edecek olan dinamik, katmanlı, karmaşık bir organizma. Doğanın bu kadim elemanı, insanoğluna kendi varlığını gerçekleştirecek olanaklar dünyasını vaat eder ve yaratıcılığını müjdeler. Bu anlamda kil, üstü örtülü karakterini onunla çalışan sanatçıya tasarım ve yaratım aşamalarında bir şekilde hissettirir.

Entelektüel, ruhsal ve fiziksel ilişkilerin karmaşık dizisi olarak algıladığımız doğa, deneyimlerimizin süzgecinden geçtikten sonra bize yalın yapısını sunar. Sanatçı, bu süzgeçten sıyrılanlar ile yeni varlığı yapılandırır. Yaratılan varlık ise; yine kendi içinde katmanlı, olanaklar barındıran ve alıcısı ile kuracağı etkileşimle birlikte özgün yapı oluşturacak sanatçısından bağımsız bir organizmadır. Karabey' in son çalışma serisine baktığımızda bu organizmanın çağrısını kolayca hissedebiliyoruz.

Karabey' in 10 yılı aşan verimli üretim sürecine baktığımızda değişen ve çeşitlenen ilgileri, duyarlılıkları, eğilimleri ve heyecanları ile birlikte kesintisiz bir arayış serüveni ile karşılaşırız. Sanatçının doğaya ve ilişkilere sorgulayıcı bakışı, seramik eserlerinde rafine bir dili sürdürmesini sağlıyor. Sanatçı "Organik Bağlar" başlıklı 3. kişisel sergisine kadar yaşadığı yaratım dönemlerinde eserlerinin; doğada ve yaşamdaki parça-bütün ilişkisi, biraradalık, şiddet, iç dünya, izolasyon, var olmanın primitif izleri, mekan sorgulamaları, göçebelik, gerçeklik ve ikame gerçeklik temalarına dayandığını söylüyor. Karabey' in eserlerinde bu temalar, fiziksel esin ilişkisinden ayrı olarak; duyguların, durumların, ilişkilerin metaforik özgün yorumu olarak karşımıza çıkıyor.

Sanatçının yaratım süreci, ekseninde dolaşmaya başladığı kavramı fark etmesiyle başlıyor. Primitif izler, göçebelik ya da ikame gerçeklik duygusal ve bilişsel olarak doyurulana dek sözel ve görsel kanıtlar, keşif ve elemeler, kurulan benzerlik ya da geçilen sınırlar ile imgesel

olarak süzülüyor. Çökelen ve ele geçirilen töz, çamur ile yoğrulmaya başlanıyor. Sanatçının son sergisi “Organik Bağlar”da bu yetkin dilin dingin, kendine güvenen ve cesaretli cümlelerini işitiyoruz.

Sanatçı, kilin yaşayan, dinamik fiziksel yönünü hissedişini, plastik bir tavırla görünür kılışını söyle tarif ediyor: “...Kil, esneklik ve değişkenlik özellikleri ile de nesnel bir yapıdan öznel bir yapıya dönüşmektedir. Burada yer alan; söze dökülmemiş anların anlam yüklemeleri ile biçime dönmüş, kapalı ve geçirgen formlar, sürekli değişim içerisinde olan maddenin ve yaşamın yansımasıdır”. Karabey için sergilenen yapıt söylenmek istenenin son hali değildir: Söylenebilecekler ve işitilebilecekler için bir çağrıdır.

Karabey’ in serisine baktığımızda “**Suspended Things**” başlıklı çalışmada, bir kenarda kalması için göz önünden kaldırılıp asılmış birimleri görüyoruz. Beş parçadan oluşan bu düzenlemede boyunlarından sıkıca bağlanmış ve duvara iştirilmiş parçalar el altından kaldırılmış ve uzun zamandır da dokunulmamış olduklarını hissettiriyor. Sanatçı bu birimlerin tohum biçiminden hareketle biçimlendirildiğini ifade ediyor. Bu düzenlemenin; “*Bireyin kendi istemi veya istemi dışındaki dış dünyanın ona dayatmaları ile askıya aldığı, belki de yüzleşmek istemediği ya da isteyip yüzleşemediği gerçekler*” i simgelediğini söylüyor. Askıya alınan bu birimlere yaklaşıp tohum kimlikleri ile onlara yeniden baktığımızda bu çalışma duvarda sıralı sessiz fısıltılar olmaktan sıyrılıyor, kulak vermekten kaçınamayacağınız çok daha güçlü bir anlama bürünüyor. Böylece sanatçının istediği interaction tam da burada kendisini gösteriyor.

Yazgılarını bekleyen bu tohumları izlerken H. D. Thoreau’ nun şu dizesi de akla geliyor: “*the smallest seed of faith is better than the largest fruit of happiness*”. (en ufak bir inanç tohumu, en büyük mutluluktan daha iyidir) Eserin karşısındayken birey ötelenen olasılıklar ile yapılan tercihleri eserden okuma fırsatı buluyor. Suspended Seeds’ de göz önünden kaldırdığımız gerçeklikleri de bulabiliyoruz, gizli umutlarımızı da.

Sanatçının “**Giz Kutuları**” adlı çalışması, kapalı kütleli bir etkiye sahip amorf blokların zemine yerleştirilmiş dairesel bir plan üzerinde bir araya toplanmasından oluşuyor. Raku pişirimi ile renklendirilmiş is dokusunu taşıyan birimlerin gövdeleri parçayı ikiye ayıran ince bir sır şeridi ile çevreleniyor. Düzenlemenin zemin üzerinde koyu dairesel bir leke oluşturmaya söylenecek olanı merak ettiren bir biçimde izleyiciyi bu merkeze çekiyor. Sanatçı bu karanlık lekeyi kurgularken mekânı başarılı bir biçimde kullanıyor. Sergileme mekânı bir anlamda işin parçası haline geliyor... İzleyeni kendine çeken derinliğe yaklaştıkça bu defa kendi içine kapalı, boşlukları gizleyen yeni merkezleri; kara kutuları görüyoruz. Sanatçı bu kutuların içsel gerçeklik ile bir yüzleşme olduğunu söylüyor. “*Başkalarına ve kendimize karşı kendimizde tuttuklarımız, tuttukça büyüttüklerimiz... belki de...*” Giz kutularından sızan ışık ve renk ancak içsel yüzleşmemiz ile anlam kazanıyor. Yalnızca bizim yaşadığımız ve hissettiğimiz, bencilce yada koruma güdüsüyle

sakladığımız beklenti ve hayallerimizin ışıltısı süzülüyor. Merkezden uzaklaştığımızda bu giz kutuları yine geniş bir karanlığın parçaları oluyorlar.

“Parça-bütün” duvarda asılı, dairesel bir çerçeveyi dolduran iç bükey beyaz birimlerden oluşuyor. Birimler büyük bir uyum içinde boşlukları dolduruyor birbirlerini var ediyorlar. Birim, bütünün tamamlanabilmesini sağlayacak bir biçime sahip olduğu için (birbirleri tarafından) güvenle takip edilip, (birbirlerini) güvenle takip ediyorlar. Dairesel evren içinde uyum ile süzülen bu beyaz birimler, ilk bakışta bütünün parçası olarak algılanıyorlar. Bütünü var etmeye hizmet eden birim “siz” olduğunuzda ise soruyorsunuz: Bütünün bir parçası mıyım? Ya da bütünü var eden, kendi kilit varlığım ise bütünün kendisi miyim? *Who knows?*

“Parça-bütün” ile yaşayabileceğimiz tereddüt, kendi düâitemizle karşılaşmamızı sağlıyor. Karabey bu anlamda bir başka yüzleşme yaşatan **“İçerisi ve dışarısı”** nı *“geçirgen bir yapı ve iç ve dış arasında kurulabilecek geçirgen bir diyalog”* şeklinde tarif ediyor. Duvarlar ile inşa edilmiş olmaktan uzak bu konstrüksiyonu incelediğimizde iskeletin kendi organik yapısını nasıl oluşturduğunu izliyoruz. Sanatçının mekan kavramını sorgulamada başvurduğu doğadan tanıdık gelen bu iskelet kurgusu, dal parçalarını anımsatan çubukların birbiri üzerine dengeli bir biçimde yığılmasıyla oluşuyor. Çalışmanın çevresinde döndüğünüzde bu geçirgen sistemin değişen planlarını izliyoruz. İskeletin merkezine doğru baktığımızda, helezonik bir derinliğin işaret edildiğini görüyoruz. Ancak aynı zamanda iç boşluk, kendisinin dışarısıyla bağlantılı olduğunu da gizlemiyor, aksine fark etmemizi istiyor. Yönümüzü değiştirdiğimizde çubukların dışarıda birbirleriyle güvenle kesiştiği noktaların dinamizmiyle ilgilenmeye başlıyoruz. Bu kesişmeler aslında “iç” zannettiğimizizin yanılsama olabileceğini söylüyor. Ancak, planlar arası oluşan bu geçirgenlik bizi belirsizliğe sürüklemiyor, özgürleştiriyor. Hissettiğimiz; *“o ana odaklanmamızı sağlayan geçici olmanın yarattığı özgüven duygusu”* oluyor.

Sanatçının geçicilik duygusunu farklı bir boyutta ele aldığı çalışması, **“Agoni”** ismini taşıyor. İnce duvarlı, yalın biçimli bir çanak formu, ince ayaklardan hazırlanmış bir kaidenin üzerindeyken havada asılı duruyormuş etkisi veriyor. Bu çalışmanın smooth dış yüzeyinin birbirini takip eden satırların sıralandığı bir yazı dokusuyla kaplandığını görüyoruz. Kelimeleri henüz seçemediğimiz bir mesafeden baktığımızda ise sıralı harf ve kelimeler, bir ağacın gövdesi, deniz kabuğu ya da parmak izinde olduğu gibi ‘zamanı ve hikâyeyi saklayan kodlar’ olarak algılanıyor. Çanağın hangi zamana ait anları bedenine kodladığını okuyoruz: *“...Agony: Ölmeden önceki acı çekme anı...Agony...”* Bu sözcükleri okurken çevresinde dolaştığımız çanağın; yaşlı bir çınar ağacının içi boşalmış kuru gövdesi gibi yaşanmış anların izlerini sabırla sakladığını, iç boşluğunda yankıları gizlediğini anlıyoruz. Bu yaşlı çanak; hastalıklara, acılara ve ölümlere şahit olmuş dirençli bir bünye sanki...

Burcu Karabey’ in sergisindeki eserlerin kavramsal anaforların yaşanması ile var edildiğini hissediyoruz. Sanatçı isimler ile bize yalnızca ipuçları veriyor, okumayı eser ile izleyicinin özel

etkileşimine (interaction) bırakıyor: “ Uygulamalar izleyici ile psikolojik bir etkiyle iletişime girmeye yöneliktir. Tinsel yönleri düşünüldüğünde, ne kadar açıklanmaya çalışılırsa çalışılsın eserlerin söze dönüşmesi pek mümkün olamamaktadır.”

Sanat yalnızca hoş a giden, duyguları uyandıran bir gerçeklik olmasa gerek. Aynı zamanda entelektüel olarak uyarıcı, metaforlar kullanarak yeni perspektifler için yapılar sunan, farklı dünya görüşlerinin fark edilmesini sağlayan yaratıcılığa esin kaynağı sunan bir alan.

Sergilediğı son serisi ile sanatçı, bireysel deneyimlerini, (experience) bizlere present ederken interactiona davet ediyor. Kendi yaşamışlıklarımızı eserlere yükleyerek yeni olanaklar yaratmamız için çağrıda bulunuyor. Burcu Karabey, metaforlar ile var ettiğı organik yapıyı paylaşmamız için aşacağımız sınırları gösteriyor, geçeceğimiz köprüler inşa ediyor.